

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

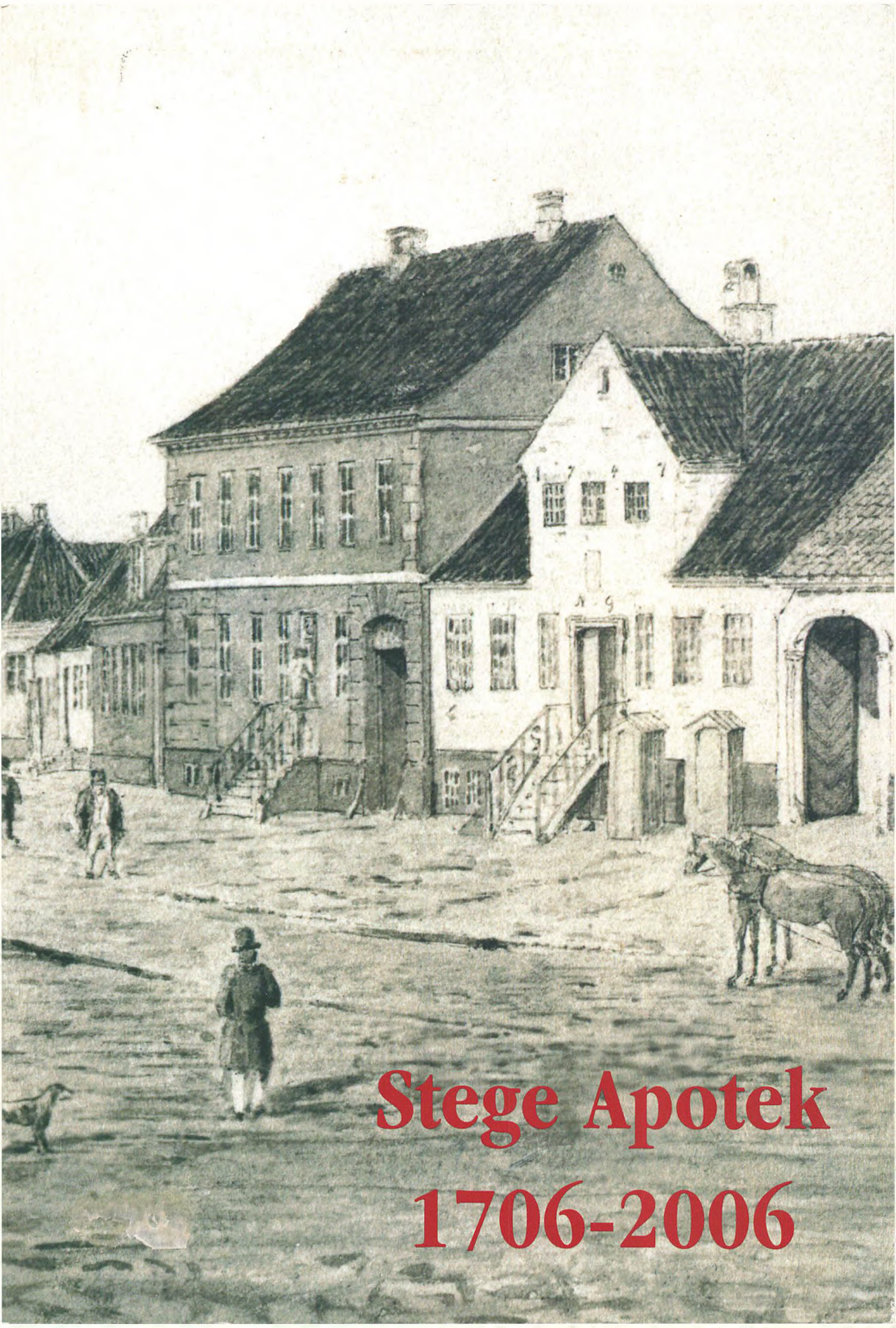
Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

**Stege Apotek
1706-2006**

VEGE

Stege Apotek 1706-2006

Stege apotek rummer mange slags historie: Det er byens ældste, stadig fungerende erhvervsvirksomhed og samtidig et af landets ældste apoteker.

Når du kommer ind på Stege Apotek, ligner det et museum. Det gamle publikumslokales udseende er bevaret. Men samtidig er det et moderne sundhedscenter med tilbud på linje med landets førende apoteker.

Gennem 300 år har Stege Apotek leveret medicin til Møns befolkning.

Det er en del af både øens og sundhedsvæsenets udvikling.

www.stegeapotek.dk

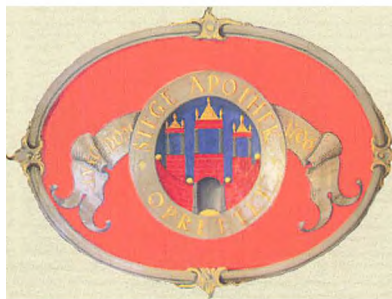
Hans-Otto Loldrup

Stege Apotek 1706-2006

Medicin til Møn gennem 300 år

Stege
2006

Her er historien om Stege Apotek

Stege Apotek blev oprettet for 300 år siden og fungerer stadig som leverandør af lægemidler til Møns borgere. Det er byens ældste fungerende erhvervsvirksomhed. På samme plads ved Torvet, mens århundredernes udvikling har forvandlet Stege. Jubilæet er en god anledning til at samle den brogede historie om apotekets virksomhed.

Det er mig en daglig glæde at være i Stege. Da jeg overtog apoteket i 2003, havde jeg stor lyst til den direkte kontakt med borgerne. Den havde jeg savnet i mine tidligere jobs, hvor jeg som regel sad bag et skrivebord.

Stege Apotek har til fulde indfriet mine forventninger. I de store byer kan apotekerne virke som en banegård, hvor anonyme mennesker passerer forbi i en lind strøm. Her på apoteket oplever jeg meget tit at betjene mennesker, jeg kender eller i det mindste genkender. Det er en stor tilfredsstillelse, og derfor vil man ofte se mig i skranken.

Men før vi tager hul på fremtiden, er der med jubilæet god grund til at fordybe

sig i historien. Følge, hvordan Stege Apotek har tilpasset sig forholdene. For blot et par årtier siden var der en veritabel medicinfabrik i baglokalerne. Denne produktion og det gamle apotekshåndværk er væk. I stedet er apoteket blevet

et sundhedscenter, hvor vi lægger vægt på at give information og tilbyde sundhedsydelser på et højt niveau. Til glæde for kunderne vil vi fremover satse endnu mere på den personlige service og de sundhedsydelser, som ikke kan erstattes af internet og robotter.

Forandringerne i apotekets virksomhed har - ikke mindst

i de seneste årtier - været så store, at historien om dem er værd at beskæftige sig med.

Samtidig vil jeg benytte lejligheden til at takke Hans-Otto Loldrup for den ihærdighed og det engagement, hvormed han er gået til opgaven med at skrive apotekets historie.

God læselyst!

Gunnar B. Muus, Apoteker

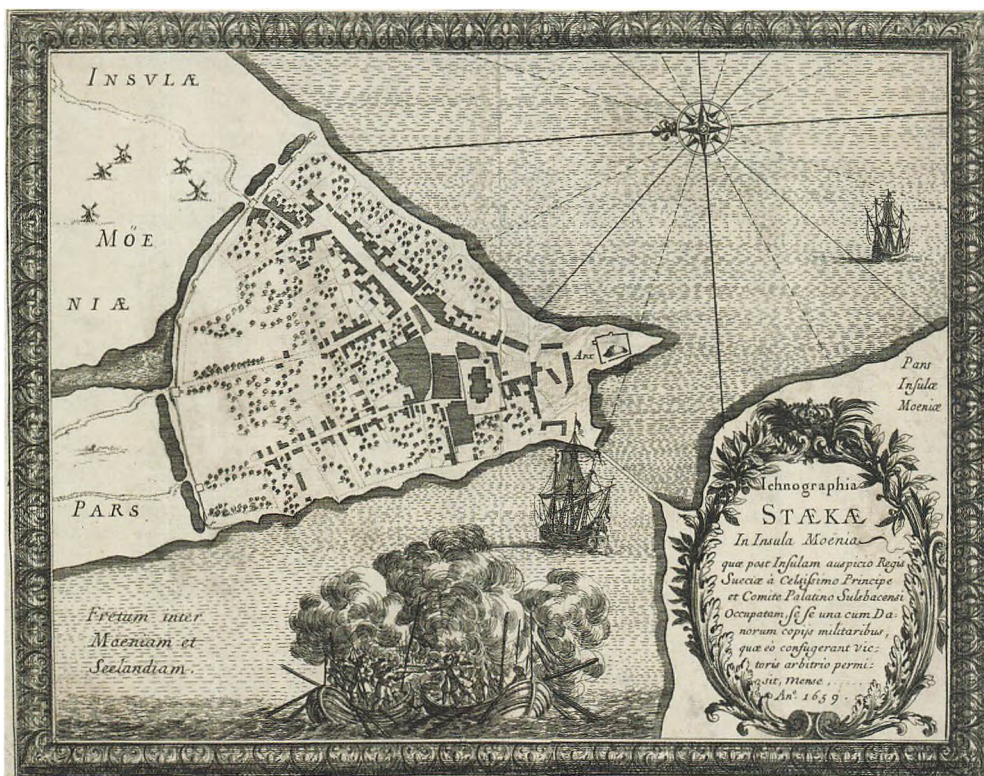
Forhistorien

Stege Apotek blev oprettet på et tidspunkt, hvor byen var på vej ud af mere end hundrede års nedgangstid.

Siden 1200-tallet, hvor både Stege Borg [nedrevet 1534] og by blev anlagt, havde der været lange perioder med gode forhold. Store sildeforekomster og et blomstrende handelsliv på grund af de fine besejlingsforhold gav en betydelig velstand til øens befolkning. Mod slutningen af 1500-tallet forsvandt silden fra farvandene og dermed det vigtigste grundlag for handel og indtægt. I 1582 blev Steges borgere, hvoraf omkring 500 tidligere havde været velstående, beskrevet som »meget ringere og fast forarmet«. I krigene mod Sverige 1658-1660 blev Stege besat to gange. Formålet var bl.a. at hindre, at der gik skibsforsyninger til det belejrede København, men samtidig blev byen plyndret og rådhuset nedbrændt til

grunden. En snes år senere var byen endnu ikke bragt på fode: »... den Del af Byen, som vender mod Nord, er dels nedreven af Fjenderne, dels forfaldet ved Indbyggernes Efterladenhed, saa at hvor der før stod skikkelige Bygninger, der er nu enten Mark eller og en Hob af gamle Ruiner«.

Forarmelsen blev endnu dybere, da *Christian V* lod fire kompagnier, i alt omtrent 1.500 personer, af sin »Hestgarde« udstationere på Møn og dermed tvangsindkvartere hos de få tusinde indbyggere. Da de atter blev trukket ud i 1697, var forholdene så usle som nogensinde, og fra den tid begyndte en langsom genopblomstring af øen og byen. Der blev efter kongens idé opført de såkaldte »Baadsmanshuse« for statens regning; de blev udbudt til lav leje og med to års skattefrihed til folk, der ville stå til rådighed for marinen og handelsflåden; desuden blev der opført en navigationskole.

Detaljeret kort over Stege fra 1659, udført af den svenske marineingeniør Erik Dahlberg. Ifølge vindrosen vender nord på dette kort mod venstre.

Et tidligt billede af Stege Apotek med den nuværende facade fra 1820'erne. Det er et udsnit af en tegning fra ca. 1850. Se hele motivet på omslaget.

Stege Apotek

På denne tid havde Møn omtrent 6.000 indbyggere, hvoraf mange stadig var fattige, hvilket var et spinkelt grundlag for apoteksvirksomhed. Alligevel ansøgte **FREDERIK CHRISTIAN HARTMANN** i 1705 om tilladelse til at drive apotek i Stege. Han søgte samtidig om supplerende rettigheder, der skulle lette den økonomiske byrde, nemlig retten til at holde vinkælder og eneret i byen til at sælge krydderier. Han søgte desuden om ret til at sælge samme varer som byens købmænd, herunder korn. Endelig ønskede han at være fritaget for pligten til at indkvartere soldater samt for alle former for skat. Stiftsammanden, der gerne så et apotek i Stege, fandt, at man burde give bevillingen og tillade Hartmann at sælge vin og krydderier. Derimod ville det være et for voldsomt indgreb over for byens øvrige handlende, hvis han også måtte føre deres sortiment uden at

betale skat. Det blev indholdet i Hartmanns bevilling, der blev udstedt 16. januar 1706.

Der vides intet om Hartmanns liv, før han optrådte som ansøger i Stege, ligesom det er uvist, hvornår apoteket blev åbnet. Han drev apoteket til sin død, 8. april 1713, hvorefter hans enke, **METTE CHRISTIANSDATTER BERGEN**, fik tilladelse til at drive apoteket videre. Hun var forpligtet til at antage en farmaceut til at lede apotekets drift (provisor); til denne stilling valgte hun **PETER TERKELSEN**, der formentlig allerede arbejdede på apoteket. Efter fire år giftede hun sig med ham, hvorved han blev byens anden apoteker.

Peter Terkelsen var født i 1682 og var i 1708 provisor på Køge Apotek. At være apoteker i Stege har tilsyneladende ikke været tilfredsstillende, for i 1715 søgte han om bevilling til Køge Apotek, men fik den ikke. Han fortsatte i stedet driften af Stege Apotek til sin død i 1734. I forbindelse med det efterfølgende salg er det dokumenteret, at apotekergården var indrettet på apotekets nuværende beliggenhed ved Torvet »mellem Raadhuset og Ole Grothes Gaard«. Der er ikke oplysninger om, at apoteket tidligere skulle have været indrettet på et andet sted. Et nyt rådhus blev i 1853-54 opført på Torvets modsatte side.

Apoteker Terkelsen synes aldrig selv at have fået bevilling, og apoteket har været drevet videre på vilkårene i Hartmanns bevilling. Han døde som en velstående mand, der ejede adskillige jordstykker i og uden for byen. Apotekergården samt nogle af jordstykkerne, bl.a. en »Frugt- og Urtehave i Langestrædet« blev solgt på auktion til *Peter Oldenburg*. Denne Oldenburg menes at være en læge fra Leipzig, der var kommet til Falster for at fortsætte sine studier. Han skal have fungeret som læge i Nykøbing og dér have »gjort adskillige lykkelige Kure hos høje og lave« samtidig med, at han arbejdede på byens apotek. Han fungerede dog ikke som apoteker i Stege, idet han solgte apo-

Apoteker Eegholms inventar blev solgt på auktion. På inventarlisten optræder fire »blaa og hvide Sirupskander af hollandsk Stentøj«. To af disse findes i apoteksafdelingen i Den Gamle By i Århus. De blev i sin tid indleveret fra Sorø Apotek, der er 100 år ældre end Stege Apotek.

tek og jorder videre for samme pris til **ANDERS CHRISTIAN EGHOLM**.

Apoteker Egholm kom ikke med det bedste ry. Efter at have arbejdet i Norge og på Kgl. Hof Apotek i København var han i foråret 1734 blevet ansat til at hjælpe med at indrette Vajsenhusets Apotek. Efter et halvt års tid havde han spenderet en formue på klæder og fornøjelser, og da han ikke viste synderlig interesse for selve arbejdet, blev han opsagt. Herefter købte han Stege Apotek af Oldenburg og fik bevilling 26. marts 1735.

Egholms økonomiske forhold blev hurtigt dårlige, og situationen blev ikke bedret af, at han efter et par år lod sig lokke ud i et dristigt forehavende.

Apoteket i Vordingborg var kommet skidt fra start. Det var anlagt af *Jens Jensen Wognsen*, der 24. oktober 1733 havde fået en bevilling, som kun gjaldt for byen og »ej i noget Distrikt paa Landet«. Han indrettede sin virksomhed i en gård på samme sted, som man i dag finder apoteket. Wognsens økonomiske forhold blev hurtigt dårlige. Han

var fordrukken og apotekets tilstand efterhånden så ringe, at byfogden lod det forseglet, bl.a. på grund af fejlekspederede lægemidler. Amtmanden foreslog, at det blev tilladt apoteker Egholm i Stege at anlægge et nyt apotek i Vordingborg, hvortil han fik bevilling 8. marts 1737. Wognsen rejste til Vestindien, mens hans hustru blev i landet. Til hende måtte Egholm og hans efterfølgere udrede en årlig pension på 10 rigsdaler. Apoteker Egholm købte den gamle apoteksejendom og optog i forbindelse med køb og indretning store lån med sikkerhed i begge apoteksejendomme.

To år efter overtagelsen af Vordingborg Apotek var Egholms økonomiske situation så fortvivlet, at han gennem amtmanden bønnfaldt kongen om hjælp. Hans gæld var nu på 4.500 rigsdaler, og hans kreditorer blev stadig mere nidkære i deres krav. Hans første forslag til kongen var, at der måtte blive oprettet et lotteri til hans fordel, således at han ud af gevinsten kunne betale sin gæld. Han foreslog forskellige modydelser som at bortgive enten apoteket i Stege eller en be-

tydelig årlig pengesum samt en mængde lægemidler til de syge ved Møns manufakturer i 12 år. Skulle intet af dette blive ham bevilget, ønskede han frihed for sine kreditors krav i otte år. Selvom stiftsamtmanden støttede idéen om et moratorium, besluttede kancelliet 19. februar 1739 ikke at imødekomme nogen af Egholms ønsker.

På den tid bestod apotekergården af 11 fag hus mod gaden, 15 fag langs et lille stræde mod øst samt 8 fag baghus.

Alt var fredeligt, da apotekerparret om aftenen 3. pinsedag, 7. juni 1740, kom hjem fra visit. Men en time senere bredte en voldsom ildebrand sig i apoteksejendommen. Det er uklart, hvor branden var opstået: På selve apoteksloftet eller i naboens baghus, hvorfra den fik fat i apotekets bagbygning. Apotekersvenden *Otto Orchisen Bloch* opdagede branden; han nåede kun at få en kjole og et par bukser med sig, da han løb ud for at alarmere folk. Heller ikke apotekerparret med deres børn nåede at få no-

gen ejendele reddet med ud. Der var en kraftig nordenvind, som hurtigt spredte ilden i de stråttækte bindingsværkshuse. På kort tid var hele apotekets ejendom fortæret af flammerne, tillige med de øvrige bygninger mellem nuværende Sct. Knudsstræde og Rosengårdsstræde. Her lå også byens rådhus, og med det forsvandt de dokumenter, som belyste byens tidligere historie - i det mindste siden det tidligere rådhus blev brændt ned af svenskerne omkring 1660.

Igen søgte Egholm kongen om forskellige former for økonomisk støtte, bl.a. tilladelse til »at lade sætte Bækkener for Kirkedørene i København«; til gengæld ville han genopbygge apoteket, så det blev muligt til at betjene øens befolkning med lægemidler. Selvom han blev støttet af stiftsamtmanden, der fremhævede betydningen af, at øsamfundet havde sin egen medicinforsyning, blev kun et ønske om en konsumptionshjælp imødekommet.

Branden i Stege og de medfølgende økono-

Anonym avisartikel - formentlig fra Møns Folkeblad:

Apoteket i Stege

En Episode af dets aarhundredgamle Historie

I Aaret 1753 læstes i Dansk Polititidenders Nr. 48 en Annonce, hvori det bekendtgjordes, at en for faa Aar siden af ny opbygget og vel konditioneret og apteret Apotekergaard udi Købstaden Stege paa Møn, bestaaende af 12 Fag til Gaden, tvende Etager høj og 24 Fag til Gaarden, med Hauge og Gaardsrum, samt Jærn-Kakkelovne og Bryggerkedel, i den tilhørende 6¹/₂ Skp. Ld. Jord i Stege By og Mark og en Eng i Ulfshale, tillige med Apotekets Privilegium og dertil hørende Materialier, Instrumenter og videre, samt med Privilegium, bliver efter Dom og Indførselsforretning, til derudi prioriterede Panthavers Betaling, stillet til Opbud og offentlig Auktion osv.

Men i samme Tidenders Nr. 49 findes indrykket en redegørelse for Situationen fra selve Apo-

tekeren, A.C. Egholm, som forøvrigt da boede i København, hvori han »notificerer, at han har ladet den over ham, for mislig Behandling, erfarne Dom til Overretten appellere, saa at han ingenlunde tvivler om, at Auktionen jo bliver ophævet«, og »haver han desuden tilforladeligt Løfte om saadan Assistance, at han inden kort Tid kan betale alle sine Kreditorer skadesløst«.

Apoteker Egholm fik Ret i sin gode Tro angaaende Auktionens Ophævelse, for saa vidt som »den tredie Auktion over Apotekergaarden virkelig blev frafaldet af den samme Kreditor, som havde foranstaltet den«.

Dog var dette kun en Galgenfrist, thi nu indfandt der sig en anden - og langt mere paagaende - Kreditor med Forlangende om »at stille det

miske tab tvang Egholm til at afhænde apoteket i Vordingborg. Han solgte det 1741 til apoteker *Gottfried Becker* på Kgl. Hof Apotek i København. I 1744 havde han fået genopbygget apoteket i Stege i form af den to-etagers bygning, som fortsat rummer apoteket. Men hermed var hans økonomiske problemer ikke forsvundet. Han var så træt af forholdene, at han i 1750 prøvede at slippe ud af dem. Han søgte om at måtte anlægge et apotek i den nye del af København omkring Bredgade og St. Kongens Gade. Ansøgningen blev dog afslået. [Få år senere fik det nye Kgl. Frederiks Hospital i Bredgade ret til at drive et apotek, der ikke blot skulle forsyne hospitalet, men også byens borgere, med lægemidler].

Egholm måtte således fortsat trækkes med de store økonomiske problemer i Stege. Fra juni termin 1750 kunne han ikke længere betale afdrag til en af sine hovedkreditorer, justitsråd, byskriver *Munthe*, af hvem han i 1744 havde lånt 1.200 rigsdaler. På grund af gælden blev Egholm 20. november

videre til Auktion«, og denne Gang skulde det blive til Alvor, idet man rent ud forsikrede, at »man herudi ej vilde lade sig forandre«, saa at Liebhaberne ej skal afskrækkes af Hr. Apoteker Egholms utidige og til Udflugter sigtende Avertissement eller frygte for at foretage unyttige Rejser, naar man ej skulde vedholde sit Løfte med Auktionens Fortgang og Endskab«.

Nu tager inidlertid Apoteker Egholm Bladet fra Munden og offentliggør i de samme Posttidender et ganske kraftigt Angreb paa »en af mine Creditorer, navnlig Christian Bagge Skriverkarl, som haver angrebet min Person for et Vexel-Obligationskrav paa 810 Rigsdaler uden først efter Loven at besøge mit Bo«.

Samme Chr. Bagge faar derefter ordentligt læst og paaskrevet, idet han ugenert beskyldes for »at tilvende sig andre mine Kreditorers Fordringer«, for »ubillige Renters Douceurers Tagelse«, ja endogsaa for paa to Steder - København og Stege - at have taget Dom over E. for den nævnte »en og samme Vexel-Obligation paa 816 Rigs-

Det genopførte apotek – anno 1753

Fra en synsforretning i forbindelse med apoteker af Egholms gældssager kendes følgende beskrivelse af virksomheden:

Ejendommen var paa 12 Fag, 2 Etager høj, med Kælder under de 6 Fag; i Stueetagen var Apoteket paa 3 Fag, en stor Stue paa 4 Fag og et Kammer paa 3 Fag; i øverste Etage var en stor Sal paa 6 Fag og 2 Kamre, hvoraf det ene var indrettet til Materialkammer med Skuffer og Reoler, endvidere 3 Kamre til »Logementer«. Sidelængen var paa 12 Fag, én Etage høj, og deri var Køkken og 7 Kamre. Baghuset var ogsaa 12 Fag, og deri var indrettet Stald, Lo og Lade samt en Havestue. Paa Materialkamret fandtes 655 Skuffer foruden Reoler og »anden Indretning«; i Apoteket var 430 Træbøsser, 179 firkantede sorte »Boteller«, 6 firkantede klare do., 137 firkantede klare Pulverglas, 45 smaa runde Olieglas, 74 brune Stenkrukker af forskellig Størrelse, 4 blaa og hvide Sirupskander af hollandsk Stentøj (se foto side 5) og i øvrigt 10 Jernspatler, 1 Jern Pilleform, Kedler, Mortere og Vægte.

daler, saa at den saaledes transporteret kommer paa 1632 Rigsdaler«. Christian Bagge Skriverkarl skaanes ikke; hans »Breve og Regninger paa ulovlige Renters og Douceurers Fordring« tilbydes forevist enhver, og E. er »stadigforvissset om, inden kort Tid, ved den Allerhøjeste Direktion, at nyde saadan Assistance, hvormed han kan betale og fornøje alle sine Kreditorer«.

Hans »Forvisning« skuffedes dog denne Gang. Christian Bagge rispoterede høfligt, fastholdt de ansatte Auktioner og forbeholdt sig endelig »lovlig Tiltale til den, der utilladeligt og imod høje Ordonnance har indført saa fornærmelig som usandfærdig Beretning i de trykte Tidender, hvori og den, der finder sig uskyldig i alle de anførte Urigtigheder, er nævnt ved Navn, saavel som imod Hovedmanden selv, der har, ved at ville sætte Liebhaberne en Voksnæse paa, søgt at afskrække dem, som var hans Person ubekendte, og tillige ville gøre et ærligt Menneske berygtet, til at lide efter Loven for hans ublu Æreskænden«.

Mønboernes sundhedstilstand

Præsten i Fanefjord, *Johan Paludan*, udarbejdede i begyndelsen af 1800-tallet en omfattende beskrivelse af Møn. Her gengives et uddrag af værkets sjette kapitel, der omhandler »Indvaanerne i fysisk, intellectual og moralsk Henseende«.

§ 1. Om Mønboernes Legemsbygning, Sundhedstilstanden og Dialekten.

Almuen paa Møen er i Almindelighed af en stærk og kraftfuld Legemsbygning, skjøndt kun saare Faa opnaae nogen anseelig Høide. Den største Deel af Mandkjønnet naaer ikke 64 Tommers Høide. Man har paastaet, at Mønboerne ved Klinten, eller paa Høie-Møen, vare lavere af Væxt, end de paa den vestlige Kant af Øen. For at undersøge dette, er af Lægdssrullerne for Phanefjord og Maglebye Sogne uddraget Middeltal af de Karles Høidemaal, som over 20 Aar gamle, fra 1816 til 1820 ere udskrevne til militair Tjeneste, og det befandtes da, at for Phanefjord Sogn var Middelhøiden 63" og for Maglebye Sogn 62,44. Mønboernes Middelhøide kan i det Høieste antages for 63". Saavel blandt Mandfolkene som blandt Fruentimmerne finder man en heel Deel med regulære Ansigtstræk, og Sundhedens friske Farve giver den største Deel et tækkeligt Udseende. Man vil og stundom træffe et og andet ædelt, ægte dansk Physiognomie, hvori Kraft og Stolthed, Godhed og Redelighed ere prægede. Blonde Haar og blaae eller blaa-graae Øine ere almindeligst, og sjeldent finder man en Møedboe med brune Øine eller syndeligt mørkt Haar. Smaadrengenes er som oftest ganske hvidtbleget af Solen, da de ikke faa Hat paa, undtagen til Gilde eller anden Høitid. Tænderne udmærke sig ved Hvidhed og Skjønhed.

Det kan vel ikke nægtes, at hensigtsmæssig Øvelse af Legemets Kræfter fra Ungdommen af styrker disse; men ligesaa sandt er det og, at overdrevent Slid i en ung Alder kan standse Væksten og forhindre Legemets fuldkomne Udvikling. Det er kun altfor kjendeligt, saavel blandt Almuen paa Møen, som flere Steder, at for svært og vedholdende Slid knækker de halvvoxne Drenges Kræfter i deres Udvikling, hvad enten nu Higen efter at blive anseet for Karl, eller Nødvendighed driver dem dertil. Den ubarmhertige Maade at svøbe Børnene paa, og den altfor tidlige Nydelse af Brændeviin, skjøndt den skeer med Maadehold, er vistnok og for en Deel

Aarsag i, at Almuen i Almindelighed ikke kommer til den Høide eller de Kræfter, den, ved mere troe at følge Naturen, ellers vilde opnaae. Mangel paa frisk Luft i Værelserne, og den megen Suul- og Grødæden har heller ingen gavnlig Indflydelse paa Sundheden.

Imidlertid er Sundhedstilstanden paa Møen i det Hele god. Dette skyldes for en stor Deel dens Klima, som man med god Grund kan antage for meget sundt, deels formedelst Øens Høide og Omgivelse af Søen, deels formedelst de faa Skove, sumpige Steder og stillestaaende Vand. Ogsaa viser Erfaring, at der hersker færre Sygdomme, end i andre danske Lande, der have ovennævnte Beskaffenheder i en ringere Grad end Møen. Af de Sygdomme, som her paa Landet finde Sted, ere inflammatoriske de hyppigste, hvilket nok kan tilskrives Landets Beliggenhed og Høide, hvorved det er saa meget udsat for de skarpe Foraarsvinde, især de østlige. Gigt er ikke sjelden. Epidemier af biliøse-putride Fieberer have forhen temmelig ofte indfundet sig blandt Landalmuen, men ere siden Forordningen af 1782 i Henseende til disse Sygdomme, efterhaanden blevne sjeldnere. Det er omtrent 20 Aar siden Vaccinationen her paa Landet tog sin Begyndelse ved Distriktslægen, Hr. Regimentschirurg Mackeprang, der siden stedse har været den eneste, der har udøvet den her. Børnekopperne have ikke været her paa landet siden Aaret 1800, og de vare dengang ikke meget ondartede. I Aaret 1821 var her paa Øen en betydelig Epidemie af en ondartet Skarlagensfeber, som borttrykkede en Mængde Børn og halvvoxen Ungdom. Ligeledes fandt i samme Aar blandt Ældre en slem Hals-syge Sted. Mæslinger grasserede her paa samme Tid, og bortreve endeel Børn. Disse Epidemier, saavel som Kighoste, hemsøge gjerne Øen hvert 6te eller 7de Aar, hvilken Periode de stedse have iagttaget.

Johan Paludan: Forsøg til en antiquarisk, historisk, statistisk og geografisk Beskrivelse over Møen. Bd. I-II. København, 1822-1824.

Hvor blev »ligstenen« af?

Det smukke smedjærnsgeleander på apotekets trappe stammer fra ombygningen i 1799. Det er apotekeren Jørgen Bergs initialer, der sammen med årstallet indgår i decorationen. I tidligere beskrivelser kan man læse, at trappens øverste sten engang bestod af en ligsten (se side 17). I apoteker Thorvald Friis Pedersens tid blev det imidlertid nødvendigt at ombygge indgangspartiet. En af apotekets kunder var blevet så stor, at hun ikke kunne passere gennem den gamle, smalle fløjddør. Da trappen samtidig blev renoveret, blev belægningen incl. ligsten udskiftet. Den beskrevne ligsten bestod ifølge Friis Pedersen af tre-fire mindre sten, der var så forvitrede og ødelagte, at de blev kasseret.

1752 indsat i Steges arresthus og siden overflyttet til Gældsængslet i København, hvor han befandt sig på 3. år i 1758. Under hans fravær blev apoteket bestyret af apotekersvenden *Mehlgarten* frem til 1. august 1753 og derefter af en »Monsieur Hess«.

Heller ikke da apoteket blev sat på tvangsauktion, fik Egholm nogen støtte af myndighederne. Han klagede over, at det blev solgt for et urimeligt lavt beløb, 2.700 rigsdaler. Han hævdede selv ved tidligere lejligheder at være blevet tilbudt mere end 4.800 rigsdaler for det. Desuden havde køberen ikke den fornødne uddannelse inden for apotekerkunsten, idet han alene havde studeret medicin. Men salget og prisen stod ved magt, og selv om hans svigermor gav ham 4 års udsættelse med betalingen på hans gæld til hende, så var den sørgelige kendsgerning, at han var ruineret.

Trods de tidligere afslag fra øvrigheden forsøgte Egholm sig med endnu et par forslag, der skulle lindre hans økonomiske trængsler. Han bad i 1760 kongen om at stille økonomisk sikkerhed for, at han kunne byde på forpagtningen af Vajsenhus Apotek i København. Han anførte, at det ville kunne redde ham ud af hans fattigdom, men kancelliet svarede, at det ikke vedkom dem. Et par år senere ansøgte han om at måtte indrette et »Hus- og Rejseapotek« i Vendsyssel, som manglede både læge og apotek. Han fik atter afslag, og om resten af hans livsbane vides intet, bortset fra, at han blev boende i København til sin død i 1767.

Egholms efterfølger, **MARCUS MACKEPFRANG**, var født 26. oktober 1726. Som påpeget i forbindelse med overtagelsen var han læge af uddannelse. Han tog den medicinske doktorgrad 26. september 1753 ved Københavns

Det tidligst kendte foto af officinet (publikumsrummet) stammer fra 1913. Hvor to våbenskjolde i dag udsmykker lokalets bagvæg, var der dengang opsat statuer af de græske lægeguder Asklepios og Hygieia. Kakkellovne blev anvendt til opvarmning af hele ejendommen, indtil apoteker Thorvald Friis Pedersen installerede centralvarme i 1956.

Universitet med afhandlingen »Analysis visci ejusque usus in diversis morbis« [»En undersøgelse af mistelten og dens anvendelse mod forskellige sygdomme«]. Men han havde dog nogen kendskab til apotekerkunsten, idet han havde været discipel i fem år ved Odense Løve Apotek, inden han valgte lægestudiet.

Mackeprang købte Stege Apotek ved tvangsauktionen 12. juli 1753. Det følgende år fik han 26. juli bevilling til at drive apoteket, imod at han opgav sin lægepraksis. Med bevillingen fulgte retten til at handle med vin og krydderier. Han ønskede to år senere at få udvidet denne tilladelse og søgte kongen om eneret til at handle med mjød samt »gammel og ung fransk Vin«. Han ville til gengæld påtage sig at indlogere rejsende. Kancelliet afslog dette andragende 11. november 1756; tre dage forinden var han blevet udnævnt til landfysikus for Møns Amt. Han befandt sig nu i den dobbeltrolle, som

man tidligere havde ønsket at undgå. Det førte da også til en for danske apoteker usædvanlig praksis:

Med passende Mellemrum gjorde Landfysikus Rejser af stor Udstrækning i et lille Køretøj, der var indrettet saaledes, at han havde et lille Apotek med sig. Ofte kørte han ned til Grønsund, lod sig fæрге over og fortsatte Turen gennem Falster, med passende Ophold, hvor der var syge, som trængte til Hjælp. Saa-danne Ture tog ofte flere Uger.

Landfysikus Mackeprang skulle årligt modtage af hver af amtets kongelige bønder 2 skilling pr. tønde hartkorn og af hver husmand 2-6 skilling efter formue og omstændigheder. For disse midler skulle han udlevere de fornødne lægemidler til dem, der kunne fremvise deres præsts attest for, at de var uden økonomiske midler.

I 1773 solgte Mackeprang apoteket og tog ophold i Vollerup Præstegård, indtil han

Sygehusleverancen

I slutningen af 1800-tallet fik indbyggerne på Møn mulighed for at blive indlagt på et lokalt sygehus. Hidtil havde patienter, hvis behandling krævede indlæggelse, været henvist til Amtssygehuset i Næstved, der var oprettet i 1817. Selvfølgelig var transporten dertil vanskelig, og det var næsten udelukket at få besøg af pårørende. De første planer om et sygehus i Stege blev behandlet i byrådet omkring 1850. På samme tid blev et tidligere tugthus i byen indrettet til midlertidig anstalt for uhelbredeligt sindssyge. Det første kommunale sygehus med 7 sengepladser samt yderligere 4 på loftet specielt for fraktpatienter, blev åbnet i 1862 i en senere overlægebolig (Rådhusgade 38). I 1888 indsendte de omliggende landsogneråd en opfordring til Præstø Amtsråd om at anlægge et amtssygehus i eller ved Stege. Blandt begrundelserne var, at det var for beko- steligt for både kommuner og private at have patienter liggende på det lille Stege Sygehus i længere tid. Prisen var da 1 kr. 60 øre pr. dag for ophold og forplejning, hvortil kom udgifter til medicin, bade, bandager mv. Efter mange for- handlinger blev det besluttet at opføre et amts- sygehus i Stege; det blev åbnet med knap 30 sengepladser i 1892. Som læge ansattes distrikts- læge *Julius Eduard Randbøll* til en årlig løn af 600 kr. imod at han holdt sig selv med instru- menter.

Døgnprisen for indlæggelse var mellem 1 kr. og 3 kr., billigst for »Tjenestetyende« og folk fra landkommunerne; dyrest for købstadsboere, udenamtslige patienter og ved indlæggelse på enestue.

Før Stege fik eget sygehus var eneste alternativ for svært syge til indlæggelse i Næstved at få besøg af lægen. Her er dr. Bügel parat til en landtur i 1889 med sin faste kusk Peter Byel (kaldet »Peter Doktor«) på bukken. Dr. Bügels datter ses i vognen.

*Amtssygehuset set fra vest op imod Landgade.
Foto fra kort efter indvielsen i 1892.*

På den første dag blev der indlagt fire patienter: Gartner *Eriksens* datter *Thekla Adelgunde*, 40 år, Marienborg. Fattiglem *Lars Hemmingsen*, 68 år, Keldbylille. Kokkepige *Jensine Christensen*, 27 år, Liselund og landpost *Christensens* søn *Peter*, 1³/₄ år, Magleby.

Stege Apotek har haft leverancen af medicin til byens sygehuse, indtil den 30. oktober 2002 blev opsagt af Storstrøms Amt med virkning fra 1. maj 2003. Som begrundelse blev anført, at »Storstrøms Amt i de kommende år skal spare betydelige beløb for at få indtægter og udgifter til at hænge sammen. Som en af mange helt nød- vendige besparelser har amtsrådet derfor bl.a. besluttet, at samtlige sygehuse i fremtiden skal forsynes med lægemidler via sygehusapoteket i Næstved. Amtsrådet og sygehuset er opmærk- somme på, at der også er ulemper ved denne ændring i forhold til nærhed, hurtige akutte le- verancer m.v., men den økonomiske situation gør det nødvendigt at reducere servicen inden- for mange områder af sygehusvæsenet.«

Nuværende apoteker Gunnar B. Muus ser bort- faldet af leverancen som et eksempel af mange på, hvordan man i landspolitikken forsømmer udkantsområderne. Tidligere har apoteket også haft leverancen til Statens Veterinære Forsk- ningslaboratorium på Lindholm; for at spare penge er den erstattet af en central leverance fra København. »Amtet spørger aldrig apoteker- ne om leverancer af fx bleer, servietter, sprøjter og kanyler. På den måde udhuler man eksistens- grundlaget ikke blot for apotekerne, men også for fx møbelhandlere og boghandlere.«

Postkort fra omkring 1900: Torvet med apoteksbygningen til venstre.

købte Frenderupgaard og by på Møn, hvor han boede til sin død.

Som distriktslæge efterfulgtes han 1791-1844 af sønnen *Mathias Smith Mackeprang* og derefter sønnesønnen, farmaceuten *Harald Vilhelm Mackeprang*.

Steges næste tre apotekere blev til korte mellemspil. En **MARCUS** (på bevillingen: **JØRGEN WERLIN**, hvorom der ingen personlige oplysninger foreligger, fik skøde på apotekergården 6. juli 1773. Han fik sin bevilling 19. august 1773 på samme vilkår som forgængeren bortset fra, at han ikke blev fritaget for indkvartering. En måned senere erklærede han sig fallit, og 13. januar 1774 blev apotekergården og privilegiet sat på auktion.

Køber var **HANS JACOB DREYER**, der havde en alsidig apotekererfaring med sig. Han havde, som forgængeren Mackeprang, været discipel gennem fem år på Odense Løve Apotek og arbejdede samme sted et halvt år som svend. Efterfølgende havde han tjent på Elefant Apoteket i Christianssand, Apoteket i Skien og Apoteket Ørnen i Larvik. Ved farmaceutisk eksamen 5. december 1771 i København var han blevet vurderet som

»særdeles dygtig og skikket til et Apotek at forestaa«. Af ukendte årsager valgte han allerede det følgende år, 1775, at sælge apoteket. Om hans videre skæbne findes blot oplyst, at han blev brændevinsbrænder i København og døde i 1780.

Steges næste apoteker blev **POUL MUNCHGAARD DE PLACE**, der var født 1748. Han havde været discipel i godt seks år på Christianshavn Apotek i København, hvor han derefter havde tjent yderligere et år som svend, mens han fulgte botaniske og medicinske forelæsninger ved universitetet. Han arbejdede på apoteker i Århus, Holbæk og Norge, og efter at have aflagt farmaceutisk eksamen købte han Stege Apotek, hvortil han modtog bevilling 13. oktober 1775. Han afhændede apoteket efter blot tre år.

Der kom mere stabilitet i apotekets forhold under den følgende indehaver **RASMUS SMITH** var født 1733 i Skien. Han havde siden 1757 været indehaver af Vordingborg Apotek, som han solgte i 1776. Det følgende år købte han Stege Apotek, som han drev indtil 1792. Da købte han en anden gård ved Torvet, hvor han boede til sin død, 26. januar 1800. Smith

Det gamle apotek

Før ombygningen i 1956 var Stege Apotek indrettet, så der var god plads til personalet og den omfattende medicinproduktion, mens kunderne måtte stå i et lille aflukke.

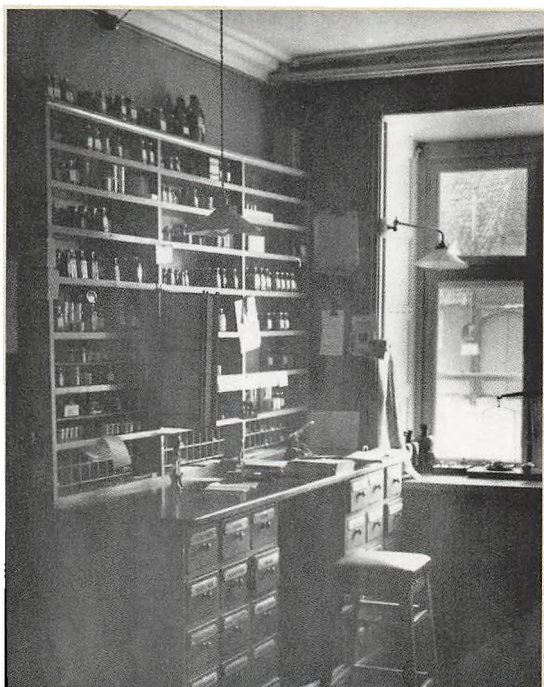
Skranken afgrænsede et mindre område ved indgangsdøren, hvor kunderne kunne stå.

Officinet. Bag de forreste hylder var der plads til, at medarbejderne fx kunne påfylde lægemidler.

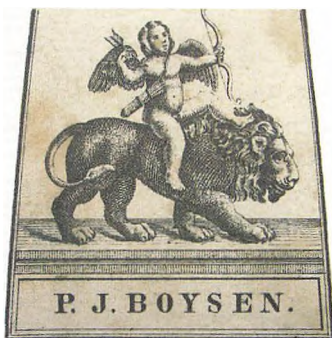
Officinet set fra recepturen.

Recepturen.

Udsigt til kaffetid i officinet.

Motiver på to flyveetiketter. Disse lange etiketter blev fastgjort til medicinflaskens hals og var forsynet med bl.a. anvisning for, hvordan medicinen skulle indtages. De to løve-motiver var meget udbredte på apotekernes tryksager og havde ingen særlig tilknytning til Stege Apotek.

og hans hustru havde erhvervet en ejendom med et par huse, hvoraf de oprettede en stiftelse til bolig for byens fattige; ejendommene blev solgt i 1893 og beløbet indgik i byens kærnerkasse. De to skænkede i 1798 den ene af de malmysekroner, der blev ophængt i hvælvingerne i Stege Kirke. Smith var »Over-Klasse-Lotteri-Kollektør« i byen.

Smith solgte sit apotek til **JØRGEN BERG**, født 1757 i Slagelse, hvorfra han forlod skolen i 1773. Derpå lærte han sig apotekerkunsten som discipel på Kgl. Hof Apotek i Køben-

havn indtil 1778, hvorefter han fortsatte som svend samme sted. Han rejste til Tyskland, hvor han arbejdede et år på et apotek i Göttingen og tilsvarende i Cassel. Herefter vendte han tilbage til Kgl. Hof Apotek og bestod farmaceutisk eksamen. Efter at have købt Stege Apotek i 1792 fik han 21. juni 1793 bevilling til driften, som han fortsatte indtil 1810.

I 1799 lod Jørgen Berg det nuværende forhus opføre. For byggeriet stod den lokale arkitekt og muremester *Christian Gottlieb Kyns* (født ca. 1755, begravet i Stege

Sortimentet på Stege Apotek

Udvalget af varer var righoldigt, men også anderledes end på vore dages apoteker.

Nogle af varerne blev præsenteret på bagsiden af receptkverterne.

- ✦ Alle Bandager, Brokbandager.
- ✦ Bedste Kvalitet Paraffinolie (uden Smag).
- ✦ Børnemel.
- ✦ Chokolade.
- ✦ Depot af bouteillerede Vine fra Joh. Fr. Schalburg.
- ✦ Desinfectionsmidler.
- ✦ Eau De Cologne.
- ✦ Extraits.
- ✦ Fosforlevertran - Mest virksomme Middel mod Stivsyge hos Grise. Faas kun paa Apotheket. Rabat ved større Partier.
- ✦ Gummilærred.
- ✦ Gummistrømper efter Maal.
- ✦ Guttaperchapapir.
- ◆ Kemiske Undersøgelser og Urinanalyser.
- ◆ Kreaturvask, flydende, færdig til Brug.
- ◆ Lager af Rosenborg Brøndanstalts Soda-vand og Medicinske Vand.
- ◆ Levertran med Maltsmag - Fortrinlig til Børn.
- ◆ Maltextract i Saftform, Maltextract Øl.
- ◆ Pomade.
- ◆ Raa Karbolsyre.
- ◆ Sprøjter til Næse og Ører.
- ◆ Sygevat og alle Slags Bind i kontrollerede Kvaliteter.
- ◆ Sygevat og andre chirurgiske Forbind-stoffer.
- ◆ Tandpulvere.

Fredning & ufredning

Den smukke og karakteristiske apoteksejendom er blevet fredet i to omgange, mens en tredje fredning kom og forsvandt.

Forbuset i apoteker James Watt Christensens tid. Dengang havde apoteket to flagstænger på taget. Bemærk, at to af vinduerne på 1. sal er påmalet for at give facaden et symmetrisk udseende.

Et af de to løvehoveder på apotekets port mod torvet.

Vandpumpen er fredet.

Havehuset har været fredet.

Fredningen af Stege Apotek begyndte, da forhuset 9. december 1924 blev fredet i klasse B. Dette blev forkyndt for apotekeren på hans bopæl, hvorved beslutningen var gyldig. Mange år senere erfarede apoteker Thorvald Friis Pedersen, at man havde fredet apotekets baghus. Da man aldrig havde gjort ham opmærksom på dette, var fredningen ugyldig og blev ophævet administra-

tivt. I apoteker Bodil Baggers tid blev sidebygningen samt gårdspladsen med pumpen inddraget i fredningen. Nationalmuseet har vist interesse for specielle dele af bygningen. Museet leverede en særlig maling til porten med de karakteristiske løvehoveder. Bag malingen på dørene i privatboligen på 1. sal mener man, at der kan skjule sig dekorationer som fx blomstermotiver.

Medicinproduktion

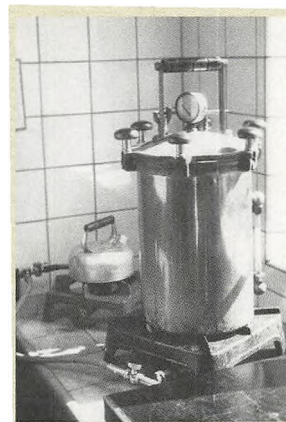
Fra begyndelsen har man på Stege Apotek selv fremstillet al den medicin, der blev solgt. Op gennem 1900-tallet vandt fabriksfremstillede lægemidler frem i konkurrence med apotekernes produkter. En ny apotekerlov, der trådte i kraft pr. 1. januar 1985, medførte, at medicinfremstillingen på apotekerne ophørte inden for en kort årrække. Her er en række indtryk af det omfattende produktionsarbejde på Stege Apotek, som foregik »inde bagved« og som kunderne aldrig så.

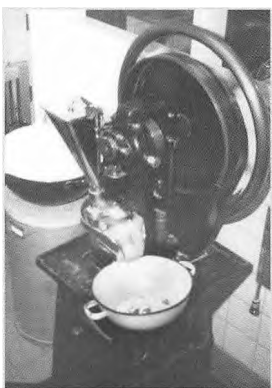
Det gamle laboratorium. Mange ting blev fremstillet fra grunden. Når noget skulle smage af lakrids, trak man saften ud af lakridsrod og inddampede den til en fast masse, der kunne bruges i hostesaft eller sælges i tynde stænger som »Engelsk lakrids«.

Destillationsapparat.

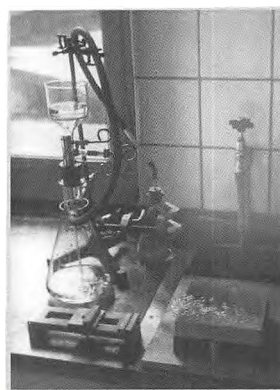
Lille autoklave på gasblus til sterilisering af fx øjendråber og injektionsmedicin.

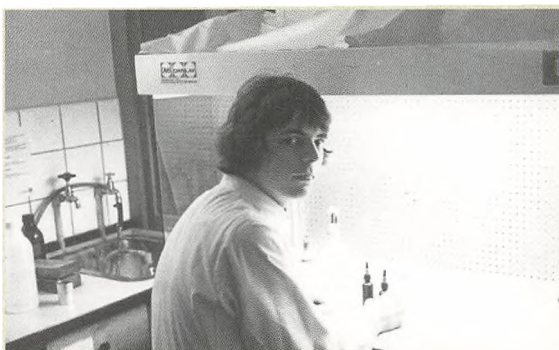
Tabletmaskine.

Laboratoriet med den store autoklave, der blev brugt til sterilisation af bl.a. infusionsvæsker.

Sterilfiltrering.

Fremstilling af sterile præparater i LAF-bænk.

Påfyldning af - »landets bedste« - sennep.

Peter Ingwer Boysen.

15.7.1805). Hvornår han kom til Stege, vides ikke, men adskillige bygninger i perioden 1775-1800 tilskrives ham. Apoteksbygningen var en 12 fag lang bindingsværksgård i to etager med en port i to fag. Fra denne tid stammer de karakteristiske smedjernsgelænder på apotekets trappe (se side 9); de bærer apotekerens initialer »I.B.« og årstallet »1799«. Den øverste trappeafsats udgjordes tidligere af en ligsten med inskriptionen »Guds og Steges Menighed«; den menes at være anbragt samme år. Jørgen Berg døde i Stege 28. september 1815.

Ved en ombygning i 1820'erne blev gadesiden og vestgavlen grundmuret og apoteket fik den nuværende klassicistiske facade. Forhuset blev fredet i klasse B 9. december 1924.

Steges næste apoteker blev **ERIK CHRISTIAN BARFOED**, der var født 21. januar 1786 på Strynø. Han havde været discipel på Svendborg Løve Apotek siden 1798, da han i 1804 drog til København for at tage farmaceutisk eksamen, som han bestod 2. oktober. Omkring 1808 købte Barfoed Bogense Apotek og modtog 19. januar 1810 bevilling dertil. Han havde knap fået den, før han købte Stege Apotek og afhændede apoteket i Bogense. Det kom så hurtigt, at Kancelliet gik ind på at kassere Bogense-bevillingen og tilbagebetale det erlagte gebyr på 32 rigsdaler 48 skilling. Allerede 21. april s.å. fik Barfoed bevilling til apoteket i Stege, som han drev i mere end tredive år. Han afhændede det i 1842 og døde 5. august 1854 i København, men blev begravet på Stege Kirkegård.

PETER INGWER BOYSEN, havde drevet to apoteker, inden han kom til Stege. Han var født omkring 1800 og tog 1826 farmaceutisk eksamen i Kiel. Han købte Nysted Apotek, der var blevet oprettet i 1827, til overtagelse 1. marts 1830. Boysen afhændede apoteket, da han i 1837 overtog »Alte Apotheke« i Tønder. Her var han, indtil han i 1842 købte Stege Apotek, hvortil han modtog bevilling 10. november 1842. Der blev i 1844 og 1850 gennemført betydelige forbedringer i apotekets lokaler.

Der findes stadig remedier fra gamle dage på Stege Apotek. Til venstre ses en dekoktbøse, hvori man under opvarmning lavede udtræk af lægeplanter. Til højre tre standkrukker fra officinet.

Hvad lavede en discipel?

I gamle dage var uddannelsen til farmaceut en mesterlære, hvor man startede med at være discipel på et apotek, inden man gik videre til den teoretiske uddannelse.

Knud Ditlev Schmidt (f. 1939) var discipel på Stege Apotek 1958-1960. Han tog farmaceutisk kandidateksamen i 1963, hvorefter han blev ansat på Nordisk Insulinlaboratorium, University of California, San Francisco, ved Medicinsk Laboratorium i København og fra 1972 på Vejle Sygehus, først på Centrallaboratoriet og fra 1976 på sygehusapoteket. I 1985 fik han bevilling til Hornsyld Apotek, som han drev indtil 2000.

Gennem hele discipeltiden på Stege Apotek førte Knud Schmidt en dagbog, som skulle dokumentere, hvilke færdigheder, man havde tilegnet sig på apoteket. Den indledes med, at discipel Schmidt 1. august 1958, får gennemgået »almindelige farmaceutiske grundregler, hvad angår orden og sikkerhed. Nedenfor er gengivet eksempler på udførte arbejdsopgaver i 1958-1959. Ofte noterer Schmidt om den tilhørende teoretiske viden, at han er blevet »overhørt i det gennem ugen læste stof med provisor Schmidt«.

Defektur

04.08. Påfyldning af zinc-lanolin-vaselin og zinksalver i æsker.

05.08. Påfyldt paraffinolie i flere størrelser. Diverse påfyldninger, bl.a. ætsende trikloreddikesyre (i forbindelse hermed undervist i »farlige stoffer« og deres opbevaring.

12.08. Påfyldning af fosfortran i dunke og flasker.

14.08. Diverse påfyldninger bl.a. jernlikør og blyvand.

19.08. Afmålt cellostovfat fra baller samt gennemgået de almindelige forbindsstoffer.

22.08. Assisteret ved ekspedition i skranken. Gennemgået de vigtigste regler for håndkøbstakstens benyttelse med provisor Schmidt.

28.08. Div. påfyldninger, bl.a. 100 poser hørfrø.

29.08. Påfyldning af bl.a. talcum og rødt grisepulver.

23.08. Udmåling af 80 m idealbind i størrelser fra 1-6 m.

29.10. Påfyldt 50 flasker á 100 ml med tetraclorkulstof. Påfyldt 50 flasker med stenkulsnafta.

10.10. Påfyldt 30 æsker med zinctalver. Påfyldt 15 æsker med zinclanolin vaselin.

04.11. Påfyldt 25 strøddåser med Cosmeapulver.

11.11. Påfyldt 104 flasker hostemixtur.

13.11. Påfyldt forskellige størrelser hospitalsprit, i alt 45 liter.

18.12. Påfyldt 30 fl. med liquor pectoralis benzoicus cum glycerino.

29.01. Påfyldt 19 tuber med Ungventum hydrocortisonum.

Receptur

06.08. Diverse påfyldninger til veterinært brug.

09.08. Fremstilling af magistrelt ordinerede salver.

03.01. Deltaget i taksationen i recepturen.

23.01. Assisteret i recepturen samt fremstillet følgende øjendråber: Zinci sulfatis g 0,12, Acidi borici g 0,15, Aqua sterilisatae ad g 50, ut. f. oculo guttae

27.01. Fremstillet følgende pulver: Strychnini nitras g 2, Lactosum g 18

01.05. Fremstillet følgende magistrelt ordinerede piller: Methylnatrium bromidum 50 mg, Phenemal natrium 0,75 g, Codeini phosphas 0,50 g, m. f. pilulae no. 2

Laboratorium

Eksempler på laboratoriearbejder:

Assisteret ved identitetskontrollen af råvarer samt fremstillet Mixtura nervina 9 kg, Acidum aceticum 6 kg, Aether spirituosus camphoratus 3 kg, Tinctura arnicae 1,5 kg og Tinctura coronata 4 kg.

Fremstillet Skin-Tonic 2,5 kg.

Fremstillet Cremor lanolinatus 1 kg.

Slået tablettae coffplex 20000 stk.

Fremstillet granulum lactosum ad tablettae digitalis 6000 og lavet pasta sulfathiazoli 6 kg.

Fremstillet suppositoria benzocaini composita 500 stk. (ved presning).

Slået tablettae digitalis 6000 stk.

Slået tablettae acidi ascorbini 100000 stk.

Protokollen var et officielt dokument i forbindelse med uddannelsen. Derfor blev den signeret af visitator J. Gjesing Andersen ved den årlige visitats i 1959. Foriden havde apoteker Thorvald Friis Pedersen erklæret, at »Jeg betragter disciplen Knud D. Schmidt for egnet, såvel i praktisk som i teoretisk henseende, til det farmaceutiske studium«.

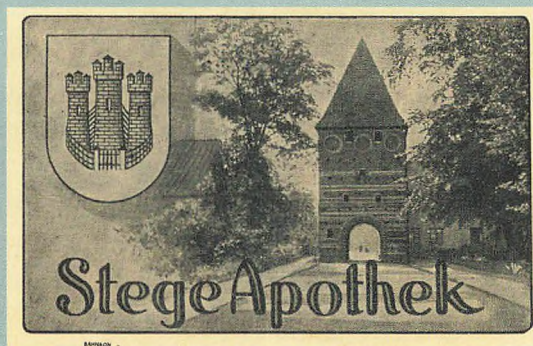

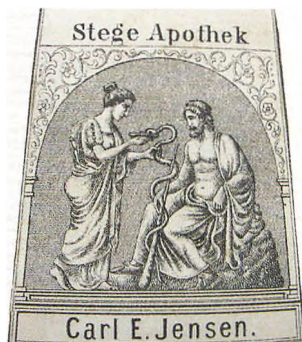
James Ogelwie Thisted.

Der kom nu atter et par korte mellemspill i det gamle apoteks historie. **JAMES OGELWIE THISTED** var født 29. maj 1831 i Aalborg. Han havde været discipel på Hjørring Løve Apotek og arbejdet på apoteker i Århus, Fredericia og København, inden han overtog Stege Apotek 1. oktober 1856 og fik bevilling 6. november s.å. Det følgende år afhændede han Stege Apotek for at blive apoteker i Gram og siden i Frederiksværk indtil sin død 22. december 1893.

Efterfølgeren, **HANS CHRISTIAN BROCK-HANSEN** kom galt af sted med sin farmaceutiske eksamen. Han var født 30. maj 1823 i København, hvor han 1839-41 var discipel på Hjorte Apoteket og derefter yderligere tre år på Frijsenborg Apotek. Efter at have arbejdet på forskellige apoteker i en årrække, købte Brock-Hansen Stege Apotek i 1857 og modtog bevilling 3. oktober s.å. Han kunne imidlertid ikke bestå den nødvendige farmaceutiske eksamen og måtte afstå apoteket i 1861. Forinden havde han nået at igangsætte en ombygning af apotekets lokaler og få opsat apotekets karakteristiske port med de to løvehoveder. Som andre farmaceuter i en tid med dårlige fremtidsudsigter inden for faget valgte han i stedet at søge lykken i Amerika; han døde 3. januar 1872 som apoteker i Chicago.

Nu kom Stege Apotek tilbage på kendte hænder, idet det blev overtaget af **PETER INGWER BOYSEN**, denne gang med sønnen **JO-**

Motiver på to flyveetiketter.

HANNES HACK HERMANN BOYSEN som kom-pagnon og bestyrer. Denne var født 29. maj 1833 i Nysted og farmaceutisk kandidat fra 1857. Brock-Hansens ombygningsplaner blev skrinlagt. I stedet gennemgik det gamle officin og materialkammeret en grundig re-staurering. Renoveringen fortsatte til apote-kets øvrige lokaler, hvorunder laboratoriet blev forsynet med »Jerncomfurer, Destilla-tionsapparater og forskellige Redskaber af nyere Construction«.

I 1875 blev apoteket solgt. Faderen, P.I. Boysen, rejste efter salget til København, hvor han sammen med en boghandler drev en betydelig handel med bl.a. parfumer, blæk og chokolader. Han døde 30. septem-ber 1889 i København. Også sønnen, J.H.H. Boysen slog sig ned i København, hvor han døde 9. juli 1909. Han var i denne periode stærkt optaget af botaniske studier, specielt vedrørende grønalger, men blev hæmmet af et stadigt svagere syn. Han havde samlet et omfattende herbarium, som han testamen-terede til Den farmaceutiske Læreanstalt.

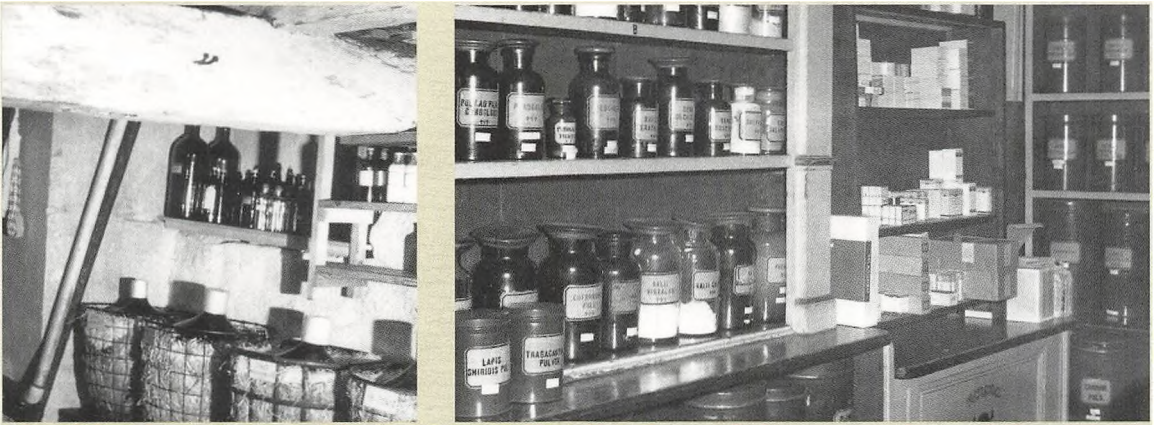

Apotekets 200 års jubilæum fik en flot omtale i de lokale aviser.

Steges næste apoteker, CARL EMIL JENSEN, havde forinden gennem tre år drevet mate-rialist- og købmandsvirksomheden »Ludvig Møllers Eftf.« i Aalborg. Han var født 14. juli 1843 i Vedsted ved Haderslev og havde væ-ret discipel på Haderslev Løve Apotek, og derefter arbejdet på »Alte Apotheke« i Tøn-der. Efter kandidateksamen i 1867 havde han arbejdet på Vesterbro Apotek i Køben-havn, Middelfart Apotek og Gl. Torvs Apotek i København.

C.E. Jensen overtog Stege Apotek 1. sep-tember 1875 og modtog bevilling 28. no-venber s.å. Det følgende år iværksatte han en større ombygning: »...Officinet er blevet forstørret med 1/3, hvorved der er opnaaet, at Lokalet har faaet et tilstrækkeligt Lys, og at Recepturen har faaet sin Plads paa en hensigtsmæssig Maade. Det hele Arbejde har medført betydelige Byggearbejder, men

Ombygning i 1956-1963

Lagerrum med egetræsbjælke samt materialkammer før ombygning.

Publikumsrummet med den nye skranke.

Kælderen med det forsænkede gulv. I jungernerne var der råvarer til lægemidler, fx kirsebær- og solbærsaft, paraffinolie og glycerin.

Da Thorvald Friis Pedersen overtog apoteket efter sin far i 1956, var det nedslidt og utidssvarende. Derfor iværksatte han en gennemgribende ombygning af hele ejendommen. I publikumsrummet blev skranken trukket tilbage, så kunderne fik mere plads. De lave kælderrum blev gravet dybere, og de gamle bjælker af moseeg, der siges at stamme fra byens fængsel, blev udskiftet.

Officinet er nu blevet smukt og hensigtsmæssigt, idet der tillige er opnaet en tilstrækkelig rigelig Plads for de Ventende«.

Efter at have solgt apoteket i 1883 slog C.E.Jensen sig ned en halv snes år, hvor han drev et kemikalieagentur. Han blev fra 1. maj 1887 bestyrer af Vester Brønderslev Apotek [= nuværende Brønderslev Apotek] i syv år, hvorefter han boede i København til sin død 19. august 1901.

Efterfølgeren i Stege, JOHAN CHRISTIAN MONBERG, nåede at drive flere apoteker end de fleste af sine kolleger; det første blev Stege Apotek. Han var født 21. marts 1856 i Horsens, var discipel på apotekerne i Silkeborg og Ringsted og tog farmaceutisk kandidateksamen i 1878. Fire år senere købte han apoteket i Stege, hvortil han fik bevilling 1. marts 1883. Han afhændede det igen ved udgangen af 1885; et år senere overtog han »Det gamle Apotek« i Nakskov. Her blev han indtil 1894, hvorefter han i 1895 købte Hørsholm Apotek, men handlen gik tilbage inden overtagelsen. I stedet købte Monberg Vordingborg Apotek, som

han drev indtil udgangen af 1905. Derefter købte han Skælskør Apotek til overtagelse 1. juli 1907, og han solgte det igen efter knap to år til fhv. apoteker i Kalundborg *Vilhelm Øblenschlæger*, men også denne handel gik tilbage inden overtagelsen. Efter endnu et par år solgte Monberg apoteket og levede som rentier på Frederiksberg til sin død 22. juli 1926.

Den følgende apoteker, JAMES WATT CHRISTENSEN, blev gennem sin lange funktionsperiode en fremtrædende borger i Stege. Han var født 28. april 1862 på Mors, discipel på apotekerne i Varde og Holstebro og farmaceutisk kandidat fra 1884. Han arbejdede frem til november 1885 på Svane Apotekerne i Odense og i Nykøbing F, hvorefter han købte Stege Apotek. Han overtog driften 1. januar 1886 og modtog bevilling 9. august s.å. I de følgende år foretog han en række tiltrængte forbedringer. Officin, materialkammer og kælder blev istandsat. Der blev indkøbt nye beholdere til opbevaring, såvel glas og flasker til officinet som grønne metaldåser til materialkammeret. Men

Konsulen på apoteket

Jubilæum. Apotheker, Konsul *James W. Christensen* kunde d. 1. Januar 1911 fejre sit 25 Aars Jubilæum som Apotheker i Stege. I Dagens Anledning modtog Apothekeren mange Beviser paa den store Agtelse og Anseelse, han nyder. Fra Morgenstunden havde mange Beboere hejst Flag, og Apothekerspersonalet havde ladet Kontoret smykke med Blomster. En Deputation af Læger mødte med et meget smukt, elegant indrammet Gruppébillede af Møens samtlige Læger, tilligemed en for Jubilaren særdeles smigrende Adresse, hvori alle Øens Læger bragte Apothekeren en hjertelig Tak for de svundne Aars Samarbejde. Blandt de mange andre Lykønskninger maa nævnes en meget anerkendende Lykønskningskrivelse fra Physikatet. Øens Blade bragte Artikler med særdeles rosende Omtale af Apotheker Christensen og hans Virksomhed i Stege.

Archiv for Pharmaci & Chemi 1911, s. 23-24.

Konsulatskilt på apotekets facade. T.v.: Konsulenes med kasket.

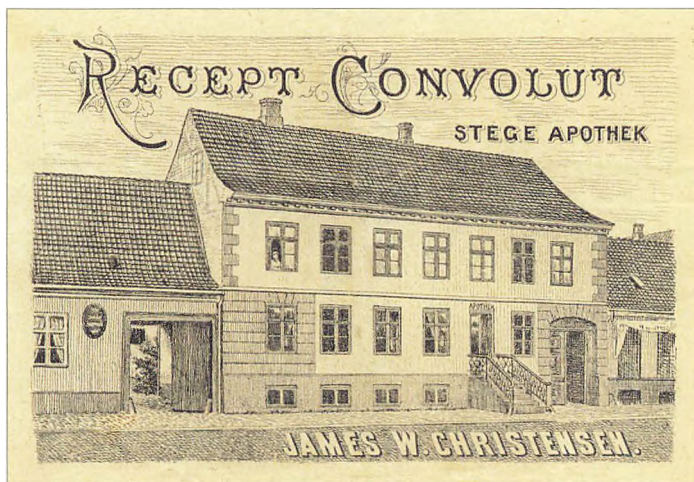

Receptkuvert fra James W. Christensens tid i Stege. Den er sammen med fem andre gamle kuvertmotiver blevet genoptrykt i forbindelse med 300 års jubilæet.

James Watt Christensen, der havde fornavne efter faderens forkærlighed for dampmaskinens opfinder, blev en markant borger i Stege. Selv var han også entusiastisk tilhænger af ny teknik og vakte megen opmærksomhed, da han bestilte et luksuriøst automobil hjem fra Tyskland. På den tid var biler ikke almindelige, og apotekerens køretøj ankom med både chauffør og mekaniker. Da politimesteren i Vordingborg fik nys om sagen, forlangte han apotekets port lukket forsvarligt, når bilen var ankommet, for at undgå tumultagtige scener på Torvet.

Han var svensk vicekonsul og en aristokratisk, magtfuld mand. Hans betydelige formue stammede fra faderens Virksomhed, »N.A. Christensen & Co.s Jernstøberi« i Nykøbing Mors. Han var formand for »Møens Dampskibsselskab«. Hver dag, når selskabets båd skulle ankomme fra Vordingborg eller Kalvehave, gik James Christensen ned til Havnesslottet. Mange lettede på hatten, for det var jo konsulen, der gik der. Med gulduret i hånden holdt han øje med, om båden ankom efter planen. Hvis det ikke var tilfældet, udbrød han: »Kaptajn, De er forsinket! Det er en skandale!«

Apoteksbygningen som motiv på receptkuvert.

samtidig bevarede han karakteristiske dele af den gamle bygning: »Fra ældre Tider findes endnu paa Apoteket en smuk buet Portal, med Nedgang til de rummelige Kælderlokaler, hvor de svære Bjælker af Egetømmer vidner om, hvor solidt der byggedes i ældre Dage«. I stedet for den gamle sidebygning fik apoteker Christensen i 1889 opført en ny i to etager; i stueplan blev der indrettet damplaboratorium, lagerrum, støderum, skyllerum og flaskerum, mens 1. sal blev anvendt til beboelse. Fredningen i klasse B af forhuset fra 1924 kom fra 1. august 1991 til at omfatte dette sidehus og den brolagte

gårdsplads. I 1895 opførtes det stadig eksisterende baghus, der rummede stald, karlekammer og havestue med veranda. Det faldt i apoteker Christensens lod at markere apotekets 200 års jubilæum i 1906, men det blev der ikke gjort megen stads af: »Jubilæumsdagen forløb i Stilhed, men Apoteker James W. Christensen mindedes Dagen paa en smuk Maade ved at tildele hele Personalet større Gratialer«.

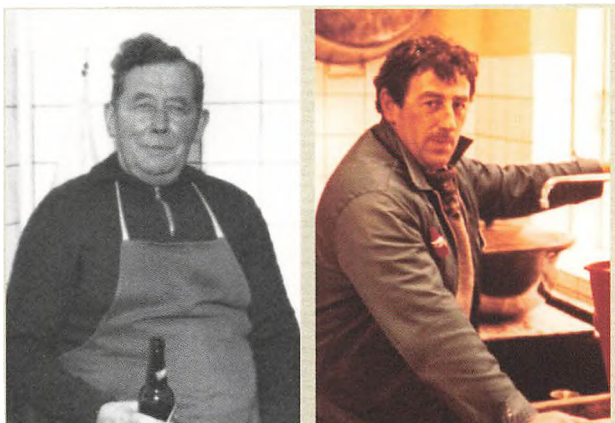
J.W. Christensen sad i byrådet 1903-09, hvorefter han blev medlem af Stege Havneudvalg frem til, han afhændede apoteket i 1924. Han var desuden formand for »Møns

Gamle medicinemballager fra Stege Apotek, som er indleveret af kunder.

Trofaste, engagerede medarbejdere

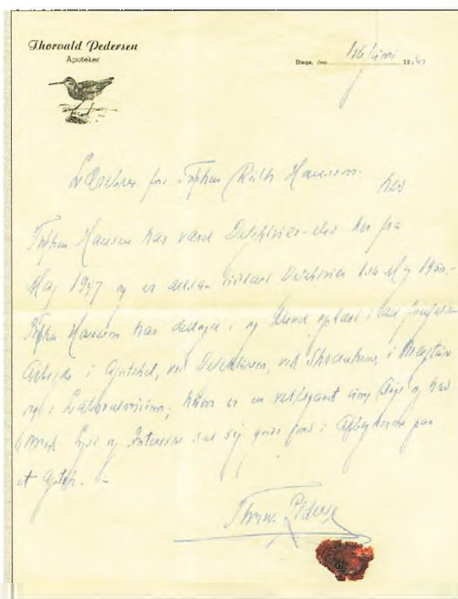
Stege Apotek er som arbejdsplads karakteristisk ved, at mange medarbejdere - både før og nu - har været ansat gennem årtier. Her møder vi nogle af de mange, der har leveret en imponerende arbejdsindsats i apoteket.

Apotekskarlen var en institution. Frederik Jørgensen (tv.) var 35 år hos apoteker Thorvald Friis Pedersen, og forinden tjente hans far, Henrik, 35 år hos apotekerens far. Deres afløser var Arne, der også bragte varer ud (th.).

En anden institution på datidens apotek var skyllekonen, der bl.a. rengjorde de medicinflasker, som apoteket tog retur. Fru Jæger nåede at fejre 50 års jubilæum. Da skylleriet blev afskaffet, blev hun påfylderske.

Som 14-årig startede Ruth Hansen (nu Petersen) som defektriceelev, den yngste ansatte på Stege Apotek. Som færdiguddannet blev hun ansat på apoteket.

Heldigvis har apoteket også i dag engagerede medarbejdere, der gennem lange ansættelser giver både stabilitet og udvikling. Merete Nielsen kunne fejre 25 års jubilæum i 1996 og Jytte Christensen i 1998.

Johan Peter Grønbech.

Dampskibsselskab« og medlem af tilsynsrådet for »Møens Spare- og Laanekasse«. Som ivrig sejlsportsmand blev han fra 1908 medlem af bestyrelsen for Kgl. Dansk Yacht-Klub. Apotekets kunder kunne ved indgangen se et skilt, der forkyndte, at her residerede den svenske vicekonsul i Stege; denne post beklædte apotekeren i perioden 1907-1924. Han blev desuden i 1913 udnævnt til Ridder af Dannebrog og i 1924 til Ridder (1. kl.) af den svenske Vasaorden. Efter apotekertiden i Stege boede J.W. Christensen på lyste-jendommen »Christiansgave« i Rungsted indtil sin død 7. januar 1932.

På denne tid var solget af udenlandsk fabriksmedicin på apotekerne i voldsom stigning. Det afspejledes i Steges næste apote-

ker, **JOHAN PETER GRØNBECHS** hidtidige livsbane. Han var født 26. november 1871 i Allinge, var discipel på København Gl. Torvs Apotek og Kerteminde Apotek og tog farmaceutisk kandidateksamen i 1895. Efter apoteksarbejde i ind- og udland slog han sig i 1907 ned som grosserer i København, hvor han bl.a. repræsenterede medicinalfirmaet Parke, Davis & Co. Grønbech overtog apoteket 1. juli 1924 og fik samme dag bevilling, men han døde allerede 3. marts 1925 i Stege.

Dødsboet efter Grønbech solgte apoteket til **THORVALD PEDERSEN**. Han var født 18. marts 1883 i Korsør, var discipel på Vordingborg Apotek og blev farmaceutisk kandidat i 1903. Herefter havde han en række apoteksansættelser og et ophold i New Zealand 1905-1908. I perioden november 1908 til september 1912 drev han »Det gamle Apotek« i Nakskov på en usædvanlig fællesbevilling sammen med *Oluf Volmer Poulsen*. I 1920 købte han Sønderborg Løve Apotek til overtagelse 4 uger efter genforeningen, men allerede i maj s.å. solgte han det videre til apotekeren i Ringkøbing, *Johannes Peter Jubl*.

Thorvald Pedersen overtog Stege Apotek 1. maj 1925 og fik bevilling 30. april s.å. Der blev givet en fornyet bevilling 30. ja-

Hverdag på apoteket

Mange finurligheder fra hverdagen dukker op, når de ældre medarbejdere fortæller om gamle dage.

De mindes fx en kone, der sjældent kom til byen og ikke kendte så meget til alt det »moderne«. Hun skulle medbringe en urinprøve. Hun var gavmildt anlagt og ankom med 2½ liter dunk, fyldt til randen; de skulle ikke stå og mangle ...

En herre ville som den eneste kunde på det tidspunkt kun tiltales med »De«. Han ville gerne tage sig lidt fornem ud. Men hvis en medarbejder var uopmærksom og sagde »du«, så bandede og svovlede han - »Hvad fanden bilder du dig ind!«

osv., så man kunne komme til at tvivle på, om han nu også var en rigtig fin mand!

En anden kunde endte altid med at sige, »at det hele var meget nemmere under krigen!«. Et af de svar han fik, var, »at da havde du jo heller ikke noget at vælge imellem«.

»Inde bagved« passede fru Jæger skylleriet, hvor man bl.a. havde flasker liggende i blød i sodalud - »noget værre svineri«. En bydreng, der hjalp til, stak de bare næver ned og fiskede flaskerne op. »Den arm, han brugte, var kridhvid til over albuen, den anden arm var møgbeskidt, han vaskede sig nemlig aldrig!«.

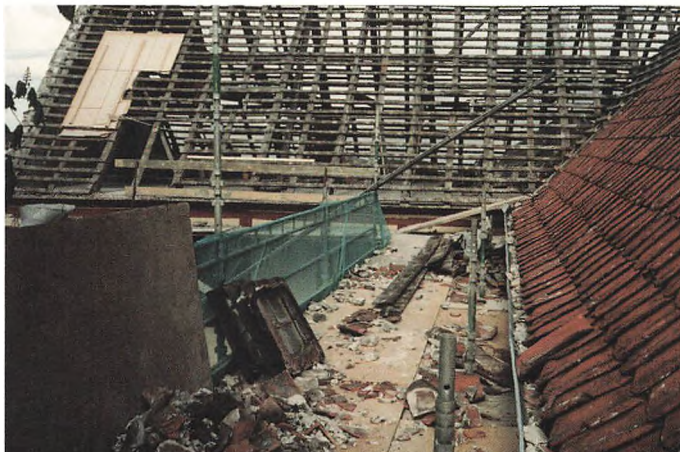
Thorvald Friis Pedersen.

nuar 1937. Anledningen var en generel ændring i bevillingssystemet for landets ældre apoteker. De havde hidtil kunne overdrages frit ved salg eller arv, men blev nu bragt ind under det »nye« bevillingssystem, hvorefter

staten har retten til at udnævne apotekere. Der var dog den overgangsbestemmelse, at et sådant »afløst« privilegium i fremtiden en sidste gang måtte gå i arv til en person af næste generation, såfremt vedkommende var kvalificeret til at drive apotek.

Denne bestemmelse sikrede Thorvald Pedersen ret til at overdrage apoteket til sønnen, **THORVALD HERBERT FRIIS PEDERSEN**, hvilket skete pr. 1. april 1956, hvorefter faderen blev boende i byen til sin død 3. marts 1958.

Thorvald Pedersen var født 5. marts 1923 på Frederiksberg, discipel på faderens apotek samt København Gl. Torvs Apotek. Han blev farmaceutisk kandidat i 1948, og efter tre kortere ansættelser i Stege, Neksø og Skælskør var han 1951-1955 apoteker på Java. Han fik bevilling til Stege Apotek 14.

Forandring ude og inde

Apoteker Bodil Bagger gennemførte en omfattende renovering af apoteket. Helt taget blev fornyet i 1993, og i 1996 blev facaden renoveret. Publikumsrummet blev moderniseret og fik ny skranke. Med respekt for det gamle interiør lykkedes det at indrette den første lille selvalgsafdeling. Nogle af de dekorative gamle krukker på hylderne blev erstattet af et varieret varesortiment.

marts 1956 og begyndte samme år at ombygge kælderen; i 1963 fulgte en ombygning af receptur og defektur. I 1979 blev produktionslokalerne ombygget. Thorvald Pedersen valgte at gå på pension pr. 30. april 1989.

På denne tid skete der store strukturelle forandringer i hele apotekssektoren. Gennem århundreder havde man selv fremstillet lægemidler, og landets apoteker var udviklet til små, alsidige medicinfabrikker, og det tilhørende apotekshåndværk var udviklet gennem generationer af medarbejdere. Hver lægemiddelform som fx piller, tabletter, suppositorier, dekokter, infuser og tinkturer havde sine specielle fremstillingsmåder og redskaber. Myndighederne stillede stadig skrappere krav til fx hygiejne og kvalitetskontrol, og mange laboratorier på apoteker gennemgik kostbare ombygninger for at leve op til dem.

Denne udvikling blev brat afsluttet med en ny apotekerlov, der trådte i kraft pr. 1. januar 1985. Den indebar afskaffelse af lægemiddelproduktionen på landets apoteker,

og nu begyndte afviklingen af produktionslokaler og arbejdsopgaver.

Apoteker Thorvald Friis Pedersen i Stege tog tidligt højde for denne udvikling og skruede ned for produktionen, så overgangen ikke ville blive for brat. Nogle af de ældre medarbejdere husker stadig, hvordan man som noget af det sidste deltog i produktionsamarbejde med andre apoteker. I stedet for at fremstille et fuldt sortiment fik hvert deltagende apotek tildelt nogle få præparater, som man producerede i stor skala. De indgik i samhandlen sammen med de øvrige apotekers produkter: »I Stege lavede vi gule brystdråber og myrratinktur. Vi fyldte også vaseline på. Det værste var at lave børnepudder. Det var besværligt at sigte, fordi det skulle være så fint. Zinkoxid er lidt fedtet, så det satte sig fast i maskeåbningerne på sigten, så man hele tiden skulle rense den. Men alt i alt var vi heldige med de præparater, vi havde fået tildelt«. Da Friis Pedersen fratrådte, var også denne produktion indstillet. Samtidig undlod han at genbesætte stillinger, som blev ledige.

Fuld fart på apotekeren

Da apoteker Bodil Bagger skulle giftes anden gang, arrangerede »pigerne på apoteket« hendes polterabend, der bl.a. indebar opfyldelsen af et gammelt ønske: At komme ud og køre på motorcykel. I al hemmelighed var en medarbejders ægtefælle med en gammel Nimbus blevet mobiliseret, og efter en velkomstdrink blev Bodil Bagger iført passende beklædning. Motorcyklen kørte ud af apotekets gård mod ukendte mål. Fra sin sidehængte udkigspost forsøgte apotekeren at få rede på kursen, som forekom uigenkendskuelig. Men den fulgte blot personalets plan og førte efter en del svinkeærinder til »Slagter Stig«, hvor medarbejderne ventede med middag.

*Tre Stege-apotekere samlet ved det seneste indehavervskift:
Thorvald Friis Pedersen, Bodil Bagger og Gunnar B. Muus.*

Ud over afviklingen af produktionen var den anden store udfordring at finde ud af, hvilken rolle apotekerne skulle spille i fremtiden. Det ville få afgørende indflydelse på, hvordan de skulle indrettes og bemandedes. Tiden var samtidig præget af politiske diskussioner om liberalisering af hele apotekssektoren, hvilket bidrog til usikkerhed om fremtidens vilkår.

Disse store udfordringer lå i kortene, da Stege Apotek fik sin første kvindelige apoteker efter mere end 280 år. **KAREN BODIL BAGGER** blev født 7. april 1940 i Brenderup på Fyn. Hun var discipel på Middelfart Apotek og farmaceutisk kandidat fra 1963. Efter eksamen arbejdede hun på Næstved Svane Apotek og Fuglebjerg Apotek, hvorefter hun kom til Stege Apotek som provisor fra 1. september 1986. Hun søgte og fik 21. februar 1989 den ledige bevilling efter sin hidtidige chef.

Bodil Bagger begyndte sin apotekertid med den klassiske overvejelse: Ligger mit apotek det rigtige sted? Uanset at apoteket var velfungerende, så var de bygningsmæssige rammer både gammeldags og uhensigtsmæssige. Hun faldt imidlertid for charmen

og den historiske atmosfære i de omgivelser, hvor apoteket altid havde befundet sig.

I de følgende år gennemførte Bodil Bagger en omfattende ombygning (se side 27). I de gamle laboratorielokaler i sidebygningen blev der nu indrettet en lægepraksis.

I 1992 kom et uventet politisk initiativ fra Christiansborg, husker Bodil Bagger: »Folketingets sundhedsudvalg fik den vanvittige idé, at der trængte til at komme noget vagttjeneste i weekend'en på Stege Apotek. Vi blev pålagt at holde åbent 1 time lørdag eftermiddag og 2 timer søndag eftermiddag fra 1. juni 1992. Vi førte statistik fra begyndelsen for at kunne dokumentere, at der absolut intet behov var for denne vagttjeneste. Men da der jo skulle en lovændring til for at nedlægge vagten, havde det lange udsigter, og først med udgangen af 1996 slap vi af med denne forpligtelse«.

Bodil Bagger indførte en række aktiviteter på Stege Apotek, som er centrale i moderne apoteksvirksomhed: Selvvalgsafdeling, tilbud om sundhedsydelse til og ekspedition ved hjælp af edb. Apoteket blev medlem af indkøbskæden »A-apoteket«, og i januar 2002 blev apoteket ISO-certificeret.

Ombygning af publikumsrummet

I 2005 blev publikumsrummet ombygget. Det lykkedes på én gang at bevare det gamle interiør og samtidig give kunderne bedre plads og service.

Herover: Før ombygning - Herunder: Efter ombygning.

Da apoteker Gunnar Muus skulle vælge, hvordan publikumsrummet skulle indrettes, var der mange hensyn at tage: Fredningen satte sammen med ønsket om at bevare den historiske atmosfære begrænsninger for, hvor radikale forandringer der kunne laves. Dertil kom ønsket om at kunne give kunder-

ne en mere diskret, personlig betjening og at give dem bedre plads. Ekspeditionspladsen, der tidligere havde beslaglagt den store del af lokalet (øverste), blev trukket ud i et sidelokale (tidligere receptur). Den nye skranke er desuden opdelt i sektioner, så der er tilpas afstand mellem dem, der bliver eksperederet.

Nu havde Stege Apotek fået et nyt grundlag, som efterfølgeren kunne bygge videre på, da Bodil Bagger fratrådte 31. maj 2003.

Den næste apoteker blev **GUNNAR BRUUN MUUS**, der kom med en usædvanlig baggrund. En stor del af hans karriere har ligget inden for lægemiddelindustrien, hvor han især har arbejdet med salg og marketing.

Gunnar Muus er født 15. november 1946 i Århus. Han tog farmaceutisk kandidateksamen i 1974. Året efter blev han ansat på Løvens Kemiske Fabrik og siden hos bl.a. Mecobenzon, Pharmacia og Dumex og drev egen virksomhed, Logic aps i 1996-2001. Herefter gik vejen tilbage til apotekssektoren over en ansættelse på Hørsholm Apotek fra 2001 frem til overtagelsen af Stege Apotek 1. juni 2003.

Gunnar Muus ser den største udfordring i at udbygge den service, som apoteket tilbyder ved siden af medicinsalget: »Efterhånden kan man få robotter, der kan tage det rigtige lægemiddel frem, og snart også nogle, der kan sætte etiketter på. Det er afgørende, at vi bruger vores viden, hvor den gør en forskel«. Derfor skal apoteket satse

på sundhedsydelse, og alle apotekets medarbejdere skal uddannes inden for dette område. Der tilbydes allerede måling af blodtryk, kolesterol og blodsukker, individuel slankerådgivning samt rygeafvænnning. Der er desuden stigende efterspørgsel, bl.a. fra plejecentrene, efter dosisdispensering, der sikrer overblik, hvilke tabletter patienten skal tage hvornår.

Et andet tilbud er medicingennemgang, hvor man kontrollerer, at patienten kun får de nødvendige lægemidler i korrekt dosering. Apoteket yder nu denne service i Sundhedscentret i samarbejde med Hjerteforeningen. Projektet hedder »Hjerterehabitering« og sikrer, at patienter, der sendes hjem fra medicinske afdelinger, får gennemgået deres medicin inden for 14 dage. Der følges op med en gennemgang på et senere tidspunkt for at sikre compliance, dvs. at lægemidlerne anvendes korrekt.

Ombygningen i 2005 gav plads til et større selvvalgsområde. Det har givet mulighed for at tilbyde et bredt udvalg af fx eksklusive hudplejemidler fra Pierre Fabre og Vichy, der har fået deres egen voksende kundekreds.

Torvet og Storegade blev renoveret i 2005, således at apoteket nu fremtræder smukt og harmonisk både ude og inde.

Stege Apotek 1706-2006

Medicin til Møn gennem 300 år

Udgivet af apoteker *Gunnar B. Muus*

Tekst, redaktion, foto, layout:

Hans-Otto Loldrup

Tryk:

Frederiksberg Bogtrykkeri A/S

Tak for værdifulde bidrag til denne udgivelse til:

Apoteker *Bodil Bagger*

Farmakonom *Jytte Christensen*

Apoteker *Peder Harboe*

Museumsinspektør *Jens Ingvordsen*, Den gamle By, Århus

Assistent *Claus H. Karstensen*, Møns Museum

Farmakonom *Merete Nielsen*

Arkivar *Anders Olsen*, Medicinsk Museion

Apoteker *Thorvald Friis Pedersen*

Defektrice *Ruth Petersen*

Apoteker *Knud Schmidt*

samt til Nordea A/S for en økonomisk håndsrækning.

Kilder:

De Danske Apotekers Historie.

Bd. II (*Emil Dam, Aage Schæffer*, Kbh. 1928),

Bd. V (*Aage Schæffer*, Kbh. 1966),

Bd. VI (*Preben Hahn-Thomsen*, Kbh. 1985),

Bd. VII (*Poul R. Kruse, Niels Møller*, Kbh. 2001).

Sys Hartmann (red.): Stege inden for Volden.

Miljøministeriet, Fredningsstyrelsen, Møn
Kommune. 1981.

Kaj Herbo: Præstø Amtskommunes Sygehus i
Stege 1892-1942. Næstved 1942.

Stege Apotek 1706-1906. Archiv for Pharmaci &
Chemi 1906, s. 43-46.

Stege Amtssygehus 1892-1992. Stege 1992.

Illustrationer:

Det Kgl. Bibliotek:

Omslag (kort + 2 prospekter), s. 3.

Lokalhistorisk Arkiv, Stege:

S. 11 (2 fotos).

Medicinsk Museion:

S. 10, 12, 15 (apotekets facade),
22, 24 (to øverste fotos).

Møns Museum:

Omslag, s. 4 (tegning)

Stege Apotek

Storegade 48

4780 Stege

Oprettet 16.01.1706.

Åbnet (formentlig) 1706 på nuværende beliggenhed

Indehavere (den første dato gælder bevillingens udstedelse)

16.01.1706 - 08.04.1713	Frederik Christian Hartmann
08.04.1713 - 06.07.1717	Mette Christiansdatter, f. Bergen (Enke)
- 1734	Peter Terkelsen
26.03.1735 - 1753	Anders Christian Egholm (1737-1741 til- lige apoteker i Vordingborg)
26.07.1754 - 1773	Marcus Mackeprang
19.08.1773 - 18.09.1773	Marcus Werlin
1774 - 1775	Hans Jacob Dreyer
13.10.1775 - 1778	Poul Munchgaard de Place
1778 - 1792	Rasmus Smith
21.06.1793 - 1810	Jørgen Berg
21.04.1810 - 1842	Emil Christian Barfoed
10.11.1842 - 30.09.1856	Peter Ingwer Boysen
06.11.1856 - 1857	James Ogelwie Thisted
03.10.1857 - 1861	Hans Christian Brock-Hansen
1861 - 31.08.1875	Peter Ingwer Boysen
28.11.1875 - 28.02.1883	Carl Emil Jensen
01.03.1883 - 31.12.1885	Johan Christian Monberg
09.08.1886 - 30.06.1924	James Watt Christensen
01.07.1924 - 03.03.1925	Johan Peter Grønbech
30.04.1925 - 31.03.1956	Thorvald Pedersen
14.03.1956 - 30.04.1989	Thorvald Herbert Friis Pedersen
21.02.1989 - 31.05.2003	Karen Bodil Bagger
05.02.2003 -	Gunnar B. Muus

PERSONLIG PLEJE

GERMILUX
Spar 40,- kr
2 x 50 ml 258,- kr

STIGE UD

STIGE AD

Plan Plan Plan
UNISTEP
LACTACYD
Savett
LADIDAN

HYGENE

SMERTE

NATURLÆGEMIDLER

73

FODPLEJE

P

Plan

Plan

Diagea

